

EGZEKUCJA KOMORNIKA SĄDOWEGO W ŚWIECIE WIRTUALNYM

EXECUTION OF A COURT BAILIFF IN THE VIRTUAL WORLD

Streszczenie

Komornik sądowy jest organem egzekucyjnym ściśle związanym z sądem, przy którym działa. Liczne nowelizacje ustaw mają też wpływ na Kodeks postępowania cywilnego (dalej: k.p.c.). Egzekucja w ujęciu szerokim uległa już zmianom jeszcze przed światową pandemią wywołaną wirusem COVID-19. Zmiany, o których mowa będzie w tym artykule, miały dotyczyć wprowadzenia komornika do wirtualnego świata w celu ustaleń majątku dłużnika oraz poprzez umożliwienie przeprowadzenia licytacji komorniczych za pomocą Internetu. Gdy w Polsce dostęp do Internetu stał się powszechny, sami komornicy liczyli na oderwanie ich od już wówczas przestarzałych przepisów i wprowadzenie ich w XXI w. Jedną w pierwszych inicjatyw było wprowadzenie przez Krajową Radę Komorniczą portalu licytacyjnego. Na tym portalu komornicy zamieszczali informacje o wyznaczanych licytacjach, swoje obwieszczenia wraz z podstawowym opisem przedmiotu licytacji, warunków licytacji, wpłaty wadium oraz miejsca i czasie licytacji. Dzięki łatwej i szybko działającej stronie każdy, kto miał dostęp do Internetu, już nie musiał podróżować po całym kraju, by dowiedzieć się, co będzie licytowane. Niestety ówczesne przepisy uniemożliwiały licytacji w formie elektronicznej.

W niniejszym artykule zostanie przedstawiona i opisana droga wejścia komornika w wirtualny świat nie tylko od strony licytacji, ale również technicznych możliwości, jakie otrzymali oni z biegiem czasu. Zostaną przedstawione zagrożenia, ale również zwrócona będzie uwaga na prawnotechniczne mankamenty uniemożliwiające skuteczną egzekucję z kryptowaluty i jej zagrożenia.

ABSTRACT

The bailiff is an enforcement authority closely related to the court at which he acts. Numerous amendments to the acts also have an impact on the Code of Civil Procedure (hereinafter: the Code of Civil Procedure). Large-scale enforcement has already changed before the global COVID-19 pandemic. The changes referred to in this article will concern the introduction of the bailiff to the virtual world in order to determine the debtor's property and by enabling bailiff auctions via the internet. When access to the Internet became common in Poland, the bailiffs themselves counted on tearing them away from the already outdated regulations and introducing them into the 21st century. One of the first initiatives was the introduction of an auction portal by the National Council of Bailiffs. On this portal, bailiffs posted information from the auctions appointed, their announcements along with the basic description of the subject of the auction, conditions of the auction, payment of the bid security and the place and time of the auction. Thanks to the easy and fast-acting website, everyone who had access to the Internet no longer had to travel all over the country to find out what would be auctioned. Unfortunately, the regulations of that time did not allow electronic auctions.

This article will present and describe the bailiff's entry into the virtual world not only in terms of auctions, but also the technical possibilities they have received over time and threats, but also paying attention to legal and technical shortcomings that prevent effective execution of cryptocurrencies and its threats.

SŁOWA KLUCZOWE: *komornik sądowy, e-licytacja, elektroniczny dostęp do danych osobowych, egzekucja z kryptowaluty, bank centralny*

KEYWORDS: *court bailiff, e-auction, electronic access to personal data, cryptocurrency enforcement, central bank*

WPROWADZENIE

W latach dziewięćdziesiątych XX w. wprowadzano w Polsce liczne zmiany, nie tylko pod względem transformacyjnym, w tym konstytucyjnym, związane z wyjściem Polski z bloku komunistycznego, ale również wiele dziedzin uległo zmianom dzięki rozwojowi technologicznemu spowodowanemu swobodnym dostępem do Internetu.

Pierwszy na świecie e-mail wysłany został w 1971 r., zaś pierwszy w Polsce – dopiero w 1990 r. Mimo tyluletniej różnicy w czasie szybko udało nam się

nadrobić czas, a nawet w niektórych dziedzinach wirtualnego świata obecnie prowadzimy we wdrażaniu nowych możliwości e-urzędu w grupie innych krajów europejskich.

Celem artykułu jest analiza stanu prawnego w Polsce pod kątem przeprowadzania egzekucji przez komornika sądowego w wirtualnym świecie, przy wykorzystaniu nowoczesnych możliwości natychmiastowego dostępu do licznych baz danych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (dalej: MSWiA), Ministerstwa Sprawiedliwości, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (dalej: ZUS), systemu bankowości elektronicznej za pośrednictwem Krajowej Izby Rozliczeniowej (dalej: KIR), Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców (dalej: CEPIK) oraz weryfikacji bieżących przepisów prawa oraz tych oczekujących na wejście w życie (stan na dzień pisania artykułu). Dotyczy to również niebezpieczeństwa spowodowanego dostępem komorników do tak obszernych danych, w tym danych wrażliwych, bez uzyskiwania dodatkowej autoryzacji. Autoryzację stanowi tylko powołanie się komornika na tytuł wykonawczy¹. Nowelizacje k.p.c., w związku ze zmianami w tym zakresie, jak i w związku z światową pandemią wywołaną wirusem COVID-19, wprowadzają komornika sądowego do wirtualnego świata poprzez umożliwienie przeprowadzenia licytacji komorniczych, w tym elektronicznych doręczeń korespondencji, za pomocą Internetu.

E-KOMORNIK

Krajowa Rada Komornicza, widząc zawód komornika w tym świecie, nie czekając na wolno wprowadzane przez ustawodawcę rozwiązania, uruchomiła ogólnodostępny portal², na którym komornicy z całego kraju mogli zamieszczać swoje ogłoszenia o licytacjach. Dodać należy, że takie obwieszczenie obecnie jest ich obowiązkiem. Rozwiązanie szybko zostało pozytywnie przyjęte przez licytantów, który już nie byli zmuszeni do podróży po sądach rejonowych w celu odszukania w gąszczu ogłoszeń tego jednego, którym byliby zainteresowani.

¹ D. Zawistowski, *Wszczęcie egzekucji i dalsze czynności egzekucyjne*, [w:] T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 4, art. 730–1088, Wolters Kluwer Polska, LEX, Warszawa 2021.

² www.licytacje.komornik.pl.

Przy użyciu kilku filtrów wyszukiwania z łatwością można odszukać interesujące licytantów ogłoszenia na terenie całej kraju. Takie rozwiązanie wprowadziło przekonanie, że nie tylko komornik, ale i cała instytucja sądowa wkracza w wirtualny świat.

Już uruchomienie tego portalu doprowadziło do licznych przekonań na ten temat, a wręcz do oczekiwania, by można było przeprowadzać licytacje w formie elektronicznej. Rodziło to oczywiście problemy techniczne, np. w przypadku natychmiastowej zapłaty, udzielenia przybicia, złożenia skargi na taką czynność do protokołu, odbioru zakupionych ruchomości. Niestety ówczesne przepisy uniemożliwiały licytacje w formie elektronicznej. Mimo powszechnego zainteresowania licytacjami ustawodawca przez te lata nie wprowadzał rozwiązań pozwalających na przeprowadzanie ich w ten sposób.

Zaczęło się to jednak zmieniać. W miarę upływu czasu ustawodawca wolno wprowadzał różne rozwiązania dotyczące ułatwienia, a co za tym idzie – przyspieszenia postępowania egzekucyjnego.

Ustawodawca w pierwszej kolejności zadbał o to, by komornicy mieli odpowiedni zautomatyzowany dostęp do baz danych. W 2010 r. po uruchomieniu pierwszego w Polsce e-sądu, a dokładniej Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie, VI Wydziału Cywilnego³, do komorników zaczęły wpływać duże liczby wniosków o wszczęcie i prowadzenie postępowań. Następstwem tego zdarzenia było składanie przez komorników, w formie papierowej, zapytań⁴ do różnych urzędów, takich jak MSWiA, ZUS, Urzędy Skarbowe, Urzędy Gmin, Ministerstwo Sprawiedliwości – Wydział Ksiąg Wieczystych.

Kilka lat wcześniej, a dokładnie w 2007 r., powstała aplikacja OGNIVO – opracowana przez KIR – która umożliwiła szybką wymianę informacji pomiędzy uczestnikami systemów rozliczeniowych oraz instytucjami, takimi jak ZUS, Poczta Polska, Urzędy Skarbowe, Izby Celne, oraz organami sprawiedliwości, do których zaliczają się komornicy.

Aplikacja umożliwia komornikom rozesłanie zapytania o dłużnika dotyczące tego, czy posiada on rachunek bankowy w danym banku. Po uzyskaniu odpowiedzi zwrotnej komornik dokonuje już zajęcia rachunku w konkretnym banku (centrali), przy czym blokada rachunku staje jest wręcz natychmiastowa.

³ E. Habryn-Chojnacka, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, ABC, LEX, Warszawa 2018.

⁴ M. Świtekowski, *Nowe zasady doręczania pism procesowych po reformie postępowania cywilnego z lipca 2019 r.*, LEX/el. 2019.

Wcześniej komornik wysyłał powiadomienie o zajęciu rachunku za pomocą operatora publicznego i w efekcie często trafiało ono do banku później niż do dłużnika. Ten zaś mógł rozwiązać rachunek i pobrać swoje oszczędności, doprowadzając w ten sposób do bezskutecznej egzekucji.

W związku z dobrym przyjęciem takiego rozwiązania, wprowadzającego e-zapytania, kolejne instytucje umożliwiały wymianę informacji, skracając zarazem termin na udzielanie odpowiedzi. Dodać należy, że banki odpowiadały na dokonane zajęcia często po kilku miesiącach, a wspomniany system skrócił cały proces skutecznego zajęcia nawet do kilku godzin.

Organ egzekucyjny prowadzi postępowanie na podstawie złożonego do niego wniosku i informacji o majątku dłużnika znanych wierzycielowi. Często dobrze przygotowany wniosek egzekucyjny skraca komornikowi czas na wyegzekwowanie wyroku. Najlepszym przykładem jest obecne prowadzenie licytacji w formie elektronicznej, które możliwe jest tylko, gdy zostanie to wyraźnie zaznaczone w złożonym wniosku. Bez odpowiedniego wniosku komornik zobowiązany jest do prowadzenia licytacji w formie tradycyjnej⁵.

Wracając do wprowadzenia komornika do wirtualnego świata–kolejne urzędy, takie jak ZUS, umożliwiły wymianę zapytań i udzielanych odpowiedzi za pomocą platformy ZUS PUE. Wcześniej komornik składał zapytania dotyczące dłużnika do właściwego dla niego oddziału. Doprowadzało to do tego, iż jedne oddziały miały duże obłożenie, zaś inne komórki ZUS były nie w pełni wykorzystane. Komornik po złożonym zapytaniu również musiał czekać na udzielenie informacji około pół roku. Wprowadzenie elektronicznej wymiany zapytań sprawiło, iż wpływające do centrali ZUS zapytania kierowane przez komorników były rozdzielane po wszystkich oddziałach i w efekcie odpowiedź zwrotna wracała często już następnego dnia po złożeniu zapytania.

Należy zwrócić uwagę, że to właśnie ZUS jest głównym źródłem informacji o dłużniku, gdyż ZUS w swojej bazie posiada najbardziej aktualne dane dotyczące dłużników, takie jak nazwa aktualnego płatnika składek (pracodawcy dłużnika), numer rachunku dłużnika, o ile został on udostępniony ZUS-owi np. do wypłaty świadczeń, jak też dane dotyczące byłych pracodawców dłużnika.

---

⁵ A. Adamczuk, [w:] M. Manowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, art. 478–1217, art. 478, art. 8792, wyd. 4, WKP, Warszawa 2021.

Zapytania składane do Naczelnika Urzędu Skarbowego objęte tajemnicą skarbową są również składane elektronicznie za pomocą platformy ePUAP. Elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej to platforma służąca do komunikacji z jednostkami administracji publicznej, która stworzona została w ramach projektu Planu Informatyzacji Państwa⁶. Usługodawcami są jednostki administracji publicznej oraz instytucje publiczne. Komornik za pomocą tej platformy może szybko wysłać nie tylko zapytanie do dłużnika dotyczące np. wykazu czynności cywilnoprawnych za okres kilku lat wstecz, zgłoszonych rachunków bankowych, płatników zaliczek, adresu zamieszkania, adresu wskazanego do korespondencji, jak i wielu innych danych, lecz również powiadomienie o zajęciu wierzytelności. Najczęściej zajmowaną przez komorników wierzytelnością jest nadpłata podatku od dochodu (osoby fizyczne) oraz nadpłata podatku VAT (osoby prawne osoby prowadzące działalność gospodarczą). Wysłane przez komornika zajęcie po dokonanej weryfikacji jest przetwarzane przez właściwą jednostkę i realizowane.

Ministerstwo Sprawiedliwości udostępniło komornikom wyszukiwarkę w trybie online (natychmiastowym) do ustaleń, czy dłużnik jest lub był właścicielem, współwłaścicielem bądź użytkownikiem wieczystym nieruchomości na terenie całej Rzeczypospolitej Polskiej⁷.

CEPiK to rejestr prowadzony przez MSWiA, jest to baza kierowców i pojazdów zarejestrowanych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Komornik dzięki prostemu zapytaniu może nie tylko dowiedzieć się, czy dłużnik jest właścicielem pojazdu, ale też ustalić ewentualnych współwłaścicieli, dane pojazdu oraz uzyskać informację, czy posiada on aktualne badanie techniczne oraz obowiązkowe ubezpieczenie komunikacyjne.

Do wykonania wszystkich zapytań komornikowi niezbędne jest nie tylko posiadanie danych dłużnika, takich jak imię i nazwisko, lecz także dodatkowy identyfikator – w przypadku osób fizycznych numer PESEL, numer NIP oraz imiona rodziców, zaś w przypadku osób prawnych ich numery rejestrowe. O ile obecnie dane identyfikacyjne dłużnika są wskazane w klauzuli wykonalności⁸,

⁶ www.gov.pl/web/ia/program-zintegrowanej-cyfryzacji-panstwa (dostęp: 10.06.2021).

⁷ www.prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/706968,notariusz-i-komornik-szybciej-sprawdza-ksiegi-wieczyste.html (dostęp: 27.06.2021).

⁸ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności.

to wcześniej dane te były ustalane za pomocą zapytań składanych do MSWiA za pomocą szyfrowanych połączeń.

Można powiedzieć, że ustawodawca, wprowadzając zmiany w prawie dające komornikom wirtualny dostęp do baz danych, nie wprowadzał zmian umożliwiających skuteczne prowadzenie licytacji ani w wersji hybrydowej, ani w wersji elektronicznej. Znowelizowany art. 879 k.p.c. otworzył możliwość długo wyczekiwanego wejścia komornika i prowadzonych przez niego licytacji w świat wirtualny, świat przyszłości, który dzisiaj stał się już światem obecnym⁹.

Trwająca ogólnoswiatowa pandemia zmusiła nie tylko przedsiębiorców, ale również organy państwa do dokonania gwałtownego skoku w wirtualny świat. Duża część prac komornika, a co za tym idzie – tych dotyczących skutecznej egzekucji, została mocno wyhamowana. Stało się tak nie tylko w przypadku egzekucji z ruchomości, ale również w przypadku egzekucji z nieruchomości, jak i egzekucji z opróżnienia i wydania nieruchomości poprzez wejście w życie art. 15zzu Ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, który wstrzymując wykonanie w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 tytułów wykonawczych nakazujących opróżnienie lokalu mieszkalnego oraz art. 9521 § 5 k.p.c., który również wstrzymał licytację lokali mieszkalnych lub nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym, które służą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych dłużnika, w czasie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii oraz dziewięćdziesiąt dni po jego zakończeniu.

Prowadzenie skutecznej egzekucji z ruchomości jest obecnie możliwe w drodze licytacji elektronicznej na wniosek wierzyciela złożony po dokonaniu zajęcia. Jeżeli ruchomość została zajęta na zaspokojenie kilku wierzytelności dochodzonych w różnych postępowaniach, o trybie sprzedaży ruchomości decyduje wierzyciel, na którego wniosek nastąpiło pierwsze zajęcie¹⁰.

⁹ I. Kunicki, *Komentarz do niektórych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego*, [w:] A. Choiński (red.), *Elektroniczna licytacja ruchomości w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, LEX, Warszawa 2019.

¹⁰ www.rpo.gov.pl/pl/content/rpo-egzekucja-komornicza-z-nieruchomosci-zajecie-srodkow-tarczy-antykrzysowej (dostęp: 27.06.2021).

E-LICYTACJA

Sam proces licytacji jest prosty i podobnie unormowany normą prawną jak zwykła licytacja ruchomości. E-licytacja to przeprowadzona elektronicznie na wniosek wierzyciela forma licytacji publicznej. Komornik sądowy wyznacza licytację w takiej formie tylko na wniosek wierzyciela. Do licytacji może przystąpić każda pełnoletnia osoba niebędąca dłużnikiem, komornikiem, małżonkiem, dzieckiem, rodzicem i rodzeństwem dłużnika lub komornika, osobą uczestniczącą w licytacji w charakterze urzędowym oraz licytantem, który nie spełnił warunków poprzedniej licytacji. Warunkiem udziału w licytacji elektronicznej jest posiadanie konta w serwisie elicytacje.komornik.pl. Licytantem może być wyłącznie osoba fizyczna. Nie wyklucza to jednak możliwości licytacji na rzecz osoby prawnej, gdyż można przystąpić do licytacji w roli pełnomocnika, podając dane osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną. Taki licytant zobowiązany jest przed rozpoczęciem elektronicznej licytacji przedstawić komornikowi stosowne pełnomocnictwo.

Sami komornicy coraz częściej korzystają z nowych możliwości technologicznych, by jak najskuteczniej i jak najszybciej prowadzić postępowania egzekucyjne.

ZAGROŻENIA

Dostęp do takiej szerokiej informacji dostępnej w większości przypadków w czasie rzeczywistym budzi niepokój, że komornicy mogą wykorzystywać swoje możliwości co celów niezgodnych z prawem. Wystąpiła sytuacja, w której dane osobowe obywateli były zagrożone. Nie można jednak dokonywać uogólnień na podstawie jednego przypadku. W 2017 r. doszło do wycieku danych osobowych za sprawą tego systemu na skutek nieprawidłowości, jakie nastąpiły w jednej z kancelarii komorniczej. Nieprawidłowości polegały na udostępnianiu osobom nieupoważnionym zatrudnionym w kancelarii komorniczej dostępu do aplikacji, co dało im dostęp do danych osobowych ponad 350 tys. osób z rejestru PESEL. Umożliwiono też osobom nieuprawnionym zatrudnionym w firmie windykacyjnej dostęp do całej bazy danych kancelarii komorniczej,

obejmującej dane około 1 mln osób. Dodać należy, że ten rejestr zawiera nie tylko dane dłużników, ale również dane ich małżonków¹¹.

Mimo wszystko był to jeden przypadek, a na uwagę zwraca fakt, że w Polsce działa 1858 komorników¹².

Kolejnym zagrożeniem są ewentualne ataki hackerskie na kancelarie czy też przechwycenie danych szczególnie wrażliwych przez osoby lub firmy gotowe pozyskać bazę danych dłużników¹³. W celu przeciwdziałania temu stosowane są różnego rodzaju zabezpieczenia obejmujące wszystkie podmioty będące stronami przepływu informacji.

EGZEKUCJA W WIRTUALNYM ŚWIECIE

Mimo licznych wprowadzonych przez ustawodawcę, jak i przez organy, takie jak Ministerstwo Cyfryzacji, Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A., CEPiK i innych, udogodnień, które są następstwem rozwoju możliwości Internetu, pojawiła się nieoczekiwana zmienna. Internet działa bez granic i swobodne poruszenie się po zagranicznych serwerach nie stanowi dla nikogo większego problemu. Problemem okazuje się jednak to, że jurysdykcja komornika dotyczy prowadzenia przez niego spraw wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Przepisy k.p.c. i ustaw dotyczących egzekucji sądowej są skierowane ściśle do dłużników i ich majątku na terenie kraju¹⁴. Przepisy egzekucyjne nie są respektowane i nie mają wpływu na ewentualny majątek, tym bardziej wirtualny, poza krajem.

Mowa tu o kryptowalucie, czyli wirtualnej monecie, najczęściej rozpoznawanej jako Bitcoin lub Ether/ Ethereum. Obecnie notowanych jest ponad 4 tys. kryptowalut na ponad 7500 kryptogieldach. Waluta ta to rozproszony system księgowy bazujący na kryptografii, przechowujący informację o stanie posiadania w umownych jednostkach. Kryptowaluta znajduje się w specjalnym

¹¹ www.rpo.gov.pl/pl/content/po-wycieku-danych-z-bazy-pesel-rzecznik-prosi-o-dodatkowe-informacje-dotyczace-bezpieczenstwa-danych (dostęp: 27.06.2021).

¹² www.komornik.pl/?page_id=189 (dostęp: 10.06.2021).

¹³ P. Sitek, *Działania przestępcze skierowane przeciwko dokumentowi elektronicznemu*, „Zeszyt Naukowy Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej w Józefowie” 2006, 1/2, s. 117–125.

¹⁴ Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 850 ze zm.).

portfelu, gdzie przechowywane są waluty w wirtualnej, a nie binarnej formie. Dodatkowo przy jego pomocy można dokonywać transakcji zakupu i sprzedaży, a także wysyłać oraz odbierać środki.

Kryptowaluta przez większość państw nie jest uznawana za jednostkę walutową, środek płatniczy czy pieniądź elektroniczny, dzięki czemu możliwe jest tworzenie jednostek w ramach wbudowanego w system algorytmu. Tworzenie ich odbywa się za pomocą tzw. koparek. Koparki to nic innego jak komputery posiadające szereg kart graficznych, które wykonują skomplikowane obliczenia, a efektem ich jest kryptowaluta. Ponieważ nie jest ona traktowana jako waluta, jej tworzenie jest możliwe bez sankcji prawnej¹⁵. Komputer tworzący kryptowaluty może znajdować się w innej części nie tylko Europy, a nawet świata i być podłączony do Internetu. Dzięki giełdom kryptowalutowym można kupować oraz sprzedawać cyfrowe waluty. Działają one w podobny sposób jak tradycyjne giełdy papierów wartościowych. Różnią się jedynie tym, że na giełdzie papierów wartościowych inwestorzy kupują oraz sprzedają akcje, aby czerpać zyski z ich zmian kursów, zaś na giełdach kryptowalut osoby handlujące wykorzystują pary kryptowalut, żeby czerpać zyski z wysoce zmiennych kursów walut, gdzie to giełda kryptowalut ustala kurs, a cena kryptowaluty zależy przede wszystkim od działań i zainteresowania kupujących i sprzedających.

Definicja waluty wirtualnej została ustalona w Ustawie z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu¹⁶. Jako „walutę wirtualną” ustawodawca określił:

cyfrowe odwzorowanie wartości, które nie jest prawnym środkiem płatniczym emitowanym przez NBP, zagraniczne banki centralne lub inne organy administracji publicznej, międzynarodową jednostką rozrachunkową ustanawianą przez organizację międzynarodową i akceptowaną przez poszczególne kraje należące do tej organizacji lub z nią współpracujące, pieniądzem elektronicznym w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych, instrumentem finansowym w rozumieniu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi, wekslem lub czekiem – oraz jest

¹⁵ A. Piotrowski, *Bitcoin a definicja i funkcje pieniądza*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio H – Oeconomia” 2015, nr 15/23.

¹⁶ P. Gołębiowski, *System przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu w Polsce*, [w:] P. Sitek (red.), *Wyzwania i szanse dla polskiego sektora bankowego*, recenzowana praca zbiorowa, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie, Warszawa 2016, s. 97–126.

wymienialne w obrocie gospodarczym na prawne środki płatnicze i akceptowane jako środek wymiany, a także może być elektronicznie przechowywane lub przeniesione albo może być przedmiotem handlu elektronicznego¹⁷.

KRYTYCZNE UWAGI

Ponieważ kryptowaluta nie jest uznawana za jednostkę walutową, nie ma postaci fizycznej, to nie mają do niej zastosowania przepisy o egzekucji z Polsce. Tym bardziej że polski dłużnik może korzystać z giełd na całym świecie. Komornik nie ma narzędzia, które pozwalałoby mu dokonać zajęcia kryptowaluty, wycenić ją czy też skutecznie przeprowadzić licytację (skoro nie jest walutą) czy też skutecznie zlokalizować koparkę.

Kryptowaluta powstała dzięki rozwojowi i obowiązuje w wirtualnym świecie, gdzie organy egzekucyjne ma mają rozwiązań nie tylko prawnych, ale również technicznych, by prowadzić egzekucję z takiego prawa. Prawa do...

Komornik przyszłości będzie musiał działać nie tylko w świecie realnym, namacalnym – poprzez prowadzenie tradycyjnej kodeksowej egzekucji, nagrywanie czynności, wspieranie się technologią, taką jak drony – lecz jego czynności będą sięgać do świata wirtualnego. Świata, do którego tak naprawdę jeszcze nie ma on dostępu.

Zgodnie z literą prawa organ egzekucyjny może prowadzić egzekucję z ruchomości, nieruchomości, wynagrodzenia za pracę, rachunku bankowego¹⁸, wierzytelności i innych praw majątkowych. Ta ostania wymieniona możliwość stanowi otwarty zbiór zagadnień, do których mogłyby zaliczać się prawa z zapisu komputerowego przedstawiające dane, będące efektem wyliczeń dokonanych przez superkomputery, lub prawa z wierzytelności przyszłej, czyli ekspektatywy.

Zagadnieniem jest nie tylko samo określenie, jakie jest to prawo, lecz należy zwrócić uwagę na przepisy o doręczeniach w przypadku postępowania cywilnego, jak i administracyjnego.

¹⁷ Art. 2 pkt 23 Ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

¹⁸ Gołębiewski P., *Ramy prawne blokady rachunku bankowego i wstrzymania transakcji płatniczej*, [w:] P. Sitek (red.), *Pieniądz i jego oddziaływanie na otoczenie*, recenzowana praca zbiorowa, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie, Warszawa 2016, s. 155–193.

Już same przepisy k.p.c. i oraz Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji jednoznacznie wskazują, że zajęcie wierzytelności jest skuteczne nie w chwili jego dokonania–stworzenia pisma i wysłania za pośrednictwem publicznego operatora pocztowego, lecz dopiero w chwili jego doręczenia do trzeciodłużnika zajętej wierzytelności. Tym samym odebranie pisma przez trzeciodłużnika w ostatnim dniu możliwości odbioru (awizacja) może stanowić pewną lukę dla przekazania przez trzeciodłużnika dla dłużnika kwot bez jakichkolwiek konsekwencji prawnych. Liczne komentarze oraz orzeczenia sądów ukształtowały tezę o skuteczności doręczenia „zajęcia wierzytelności” poprzez fizyczne doręczenie zawiadomienia o zajęciu wystosowanego przez organ postępowania do trzeciodłużnika.

Jak wspomniano, kryptowaluty są wprowadzane na giełdę kryptowalut w formie elektronicznej przez osobę, która loguje się na swój wirtualny profil. Z tego profilu użytkownik może zarządzać swoimi zasobami. Takie giełdy są zlokalizowane na całym świecie oraz są anonimowe, nadto nie podlegają jurysdykcji polskich organów egzekucyjnych, tym bardziej że żaden organ egzekucyjny nie ma możliwości technicznych do zajęcia tej wierzytelności w wirtualnym anonimowym świecie.

Tworzenie waluty i wprowadzenie jej do użytku jest czynnością zarezerwowana dla Banku Centralnego w danym państwie. W Polsce tym bankiem jest Narodowy Bank Polski, który ma wyłączne prawo emitowania znaków pieniężnych będących prawnym środkiem płatniczym. Narodowy Bank Polski określa wielkość ich emisji oraz moment wprowadzenia do obiegu, za którego płynność odpowiada. Ponadto organizuje obieg pieniężny i reguluje ilość pieniądza w obiegu oraz odpowiada za stabilność narodowego pieniądza. Wypełnia w ten sposób konstytucyjny obowiązek.

Za „wyprodukowaną w warunkach domowych” walutą jest fizyczna możliwość skupu waluty obowiązującej oraz akceptowanej na całym świecie. Przy czym niezauważanie kwestii kryptowaluty może doprowadzić do zachwiania nie tylko instytucji pieniądza, lecz całego systemu bankowego na całym świecie¹⁹. Stanowi to realne zagrożenie dla całego systemu finansowego na świecie.

¹⁹ Sitek P., *Polityka pieniężna Narodowego Banku Polskiego i Europejskiego Banku Centralnego w obliczu kryzysu finansowego i po kryzysie*, [w:] *Wpływ prawa Unii Europejskiej na gospodarkę i samorząd terytorialny państw członkowskich*, red. M. Ganczar, J. Król, M. Szewczak, Wydawnictwo Afinance, Łódź 2017.

PODSUMOWANIE

Zmieniający się świat i przechodzenie nie tylko funkcjonowania organów państwa, lecz i życia obywateli do wirtualnego świata stworzyło pewne zagrożenia będące ich następstwem. Jak wskazano w artykule, sam wirtualny świat niesie także wiele dobrego, chociażby przyspieszenie prac wykonywanych przez organy państwa. Jest to również odczuwalne przez obywateli, gdyż organy te działają na ich rzecz. Polska obecnie jest w ścisłej czołówce krajów, które skutecznie uruchamiają kolejne wirtualne sektory, jak elektroniczny dowód osobisty, prawo jazdy czy też inne zaświadczenia dostępne przez aplikacje w naszych telefonach.

W artykule przenieśliśmy uwagę na prawodawstwo w Polsce pod kątem egzekucji komorniczych prowadzonych w świecie wirtualnym, przy użyciu nowoczesnych możliwości natychmiastowego dostępu do licznych baz danych oraz niebezpieczeństw spowodowanych dostępem do tego ogromnego zbioru danych przez komorników w trybie niewymagającym uzyskiwania jakiejkolwiek autoryzacji. Częste nowelizacje przepisów związane z panującą na świecie pandemią wprowadziły m.in. komorników w ten wirtualny świat. Na przykładzie komornika sądowego oraz przepisów dotyczących postępowania egzekucyjnego w prawie administracyjnych ukazano krytyczne uwagi dotyczące nie tylko braku rozwiązań dotyczących skutecznej egzekucji z kryptowalut, ale również samo ich istnienie, które nie tylko może stworzyć zagrożenie dla Banku Centralnego, lecz może doprowadzić do gwałtownego osłabienia dowolnej waluty²⁰ przez anonimowe osoby w każdej chwili²¹.

²⁰ P. Sitek, *Rosnąca rola banków w kreacji pieniądza*, [w:] tenże, *Pieniądz i jego oddziaływanie na otoczenie*, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie, Warszawa 2016.

²¹ P. Sitek, *Polityka pieniężna Narodowego Banku Polskiego i Europejskiego Banku Centralnego w obliczu kryzysu finansowego i po kryzysie*, [w:] M. Ganczar, J. Król i M. Szewczak (red.), *Wpływ prawa Unii Europejskiej na gospodarkę i samorząd terytorialny państw członkowskich*, Wydawnictwo Afinance, Łódź 2016.

BIBLIOGRAFIA

- Adamczuk A., [w:] M. Manowska (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, art. 478–1217, art. 478, art. 8792, wyd. 4, WKP, Warszawa 2021.
- Gołębiewski P., *Ramy prawne blokady rachunku bankowego i wstrzymania transakcji płatniczej*, [w:] P. Sitek (red.), *Pieniądz i jego oddziaływanie na otoczenie*, recenzowana praca zbiorowa, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie, Warszawa 2016, s. 155–193.
- Gołębiewski P., *System przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu w Polsce*, [w:] P. Sitek (red.), *Wyzwania i szanse dla polskiego sektora bankowego*, recenzowana praca zbiorowa, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie, Warszawa 2016, s. 97–126.
- Habryn-Chojnacka E., *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, ABC, LEX, Warszawa 2018.
- Kunicki I., *Komentarz do niektórych przepisów Kodeksu postępowania cywilnego*, art. 8791, *Elektroniczna licytacja ruchomości w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, LEX, Warszawa 2019.
- Piotrowska A., *Bitcoin a definicja i funkcje pieniądza*, „*Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio H – Oeconomia*” 2015, nr 5(23).
- Sitek P., *Działania przestępcze skierowane przeciwko dokumentowi elektronicznemu*, „*Zeszyt Naukowy Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej w Józefowie*” 2006, nr 1/2, s. 117–125.
- Sitek P., *Polityka pieniężna Narodowego Banku Polskiego i Europejskiego Banku Centralnego w obliczu kryzysu finansowego i po kryzysie*, [w:] M. Ganczar, J. Król i M. Szewczak (red.), *Wpływ prawa Unii Europejskiej na gospodarkę i samorząd terytorialny państw członkowskich*, Wydawnictwo Afinance, Łódź 2017.
- Sitek P., *Rosnąca rola banków w kreacji pieniądza*, [w:] P. Sitek, *Pieniądz i jego oddziaływanie na otoczenie*, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie, Warszawa 2016.
- Świtkowski M., *Nowe zasady doręczania pism procesowych po reformie postępowania cywilnego z lipca 2019 r.*, LEX/el. 2019.
- Zawistowski D., *Wszczęcie egzekucji i dalsze czynności egzekucyjne*, [w:] T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 4, art. 730–1088, Wolters Kluwer Polska, LEX, Warszawa 2021.

ŹRÓDŁA PRAWA

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 1964 r. Nr 16, poz. 93).

Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2018 r. poz. 771).

Ustawa z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. z 2018 r. poz. 723).

Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 1966 r. Nr 24 poz. 151).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności (Dz.U. z 2014 r. poz. 1092).

ŹRÓDŁA INTERNETOWE

www.gov.pl/web/ia/program-zintegrowanej-cyfryzacji-panstwa (dostęp: 10.06.2021).

www.komornik.pl/?page_id=189 (dostęp: 10.06.2021).

www.licytacje.komornik.pl (dostęp: 10.06.2021).

www.prawo.gazetaprawna.pl/artykuly/706968,notariusz-i-komornik-szybciej-sprawdza-ksiegi-wieczyste.html (dostęp: 27.06.2021).

www.rpo.gov.pl/pl/content/po-wycieku-danych-z-bazy-pesel-rzecznik-prosi-o-dodatko-we-informacje-dotyczace-bezpieczenstwa-danych (dostęp: 27.06.2021).

www.rpo.gov.pl/pl/content/rpo-egzekucja-komornicza-z-nieruchomosci-zajecie-srodkow-tarczy-antykryzysowej (dostęp: 27.06.2021).